

ChyNetti : Chydenius-Instituutin verkkojulkaisuja, ISSN 1457-5345

<http://www.chydenius.fi/julkaisut/chynetti/esittely.html>

Julkaisija Jyväskylän yliopisto, Chydenius-Instituutti. Kokkola.

Nro 8 / Puheenvuorot

Ilkka Luoto

Verkkomaisemiin...

Kävely kevätauringon värjäämässä talvisessa kaupungissa antaa kaikille aisteille kosolti ärsykeitä. Talvinen maisema suorastaan lumoa. Tulevaisuudessa alueisiin liitetään yhä useammin muitakin kuin paikan autenttisia aistimerkityksiä. Itse asiassa, paikat eivät ole koskaan olleet 'vain' autenttisia. Inhimillinen merkityksenanto ja -kanto – puhe ja kirjoitus yhdistettynä mielikuvitukseen – ovat mahdollistaneet siirtymisen ajatuksen nopeudella paikasta toiseen.

Kieli itsessään ja kielen välittämiseen tarkoitetut teknologiat ovat muuttaneet tapoja kohdata paikkoja. Television välityksellä eksoottiset maisemat ovat levittäytyneet olohuoneisiin, ystävä saattaa soittaa matkapuhelimellaan Lapin kairoilta ja F. E. Sillanpään kirjan sivuilta voi tehdä onnistuneen sukelluksen eillispäivän maisemiin.

Tänään sähköisten representaatioiden virta on jatkuvaa. Autenttisilta näyttävien,

mutta harkiten valittujen, lavastettujen ja rajattujen paikkojen kuvat täyttävät tajuntaa medioissa. Tärkeää ei ole mitä jossakin paikassa on, vaan miten jokin paikka esitetään. Esimerkiksi Seinäjoen tangomarkkinat tunnetaan laajasti medioiden kautta, mutta kuinka moni on kiinnostunut Seinäjoen kaupungista sellaisenaan?

Uusimpia kieltä ja merkityksiä välittävä kanavia ovat tietoverkot. Niiden myötä todellisten maisemien rinnalle ovat vahvasti nousemassa verkkomaisemat. Tietoverkot tarjoavat vaihtelevia kulkureittejä merkityksien äärelle. Siinä missä televisio syöttää passiiviselle katsojalle kuvaa ja ääntä, internetissä liikutaan ja navigoidaan omien mieltymysten, mutta myös sattumusten mukaisesti.

Internet siis imitoi ainakin auttavasti todellista liikkumista. Paikan vaihto vie uusin maisemiin. Kotisivut ovat nettimatkailijoille verkkomaisemia, jonka perusteella muodostetaan mielikuvia, tehdään päätöksiä.

Internet ei ainoastaan representoi tai uudelleen merkitse olemassa olevia maisemia, vaan rakenteistaa sellaisia. Nettimatkailija muodostaa aktiivisesti maailmankuvaansa päätteen ääressä, jolloin syntyy toisenlaista maantietietoa, toisenlaisia maisemia. Evrekan hakukoneella saan reilun 50 000 asukkaan Joensuusta 74 000 osumaa. Sen sijaan asukasluvultaan saman kokoista Kotkaa koskevia osumia löytyi vain 39 000. Eikä ihme, sillä Joensuu on yliopistokaupunki ja näkyvyys verkossa toista luokkaa.

Tietoverkoissa merkitykselliset paikat ovat 'julkisia tiloja', jotka koostuvat enemmän tai vähemmän tietoisesti tuotetuista merkityksistä. Joillakin sivustoilla kävijöitä voi päivässä olla jopa kymmeniätuhansia. Erotuksena fyysiselle tilalle, verkkopalvelu voi sijaita missä vain. Etäisyys ei aiheuta kitkaa. Saattaakin olla, että tulevaisuudessa perinteiset aluekokonaisuudet, kuten kaupungit ja maakunnat menettävät mielekkyytensä siten kuin ne tänään käsitetään. Identiteettejä ja imagoja luodaankin yhä enemmän verkkoihin.

Verkossa virtuaalinen näkyvyys ja tunnettuus on vähintäänkin yhtä vaikea saavuttaa

kuin reaali maailmassa. Lopputulema on kuitenkin kasvukeskuksien luvattulla aikakaudella kovin tuttu: merkityksellisten paikkojen välillä olevat paikat jäsentyvät joutomaaksi ja periferiaksi.

Mobiiliverkot muuttavat niin ikään paikan olemusta. Millaisia vaikutuksia on sillä, että matkaviestin kerää käyttäjänsä puolesta tietoa vaikkapa vieraasta kaupungista? Ilman apulaitteita ihminen kerää jatkuvasti tietoa ympäristöstä; hakee johtolankoja ja yhdistelee asioita. Mobiiliverkossa sen sijaan voi vastaanottaa suoraan matkaviestimeen tiedon halvimmasta pizzasta ajo-ohjeineen. Näin ympäristö alkaakin jäsentyä funktioiden suhteen ja verkkomaisemista tulee kovin yksioikoisia.

Ihmisellä on taipumus valita arkea helpottavia vaihtoehtoja. Käyttäjän paikannukseen perustuvien palveluiden yhä yleistyessä, on kuviteltavissa kehitys, jossa paikat ovat mielekkäitä jos niissä voi tehdä jotakin, ja jos niiden olemassaolo on määritelty verkkoihin oikeaoppisesti. Matkailija ajaa ohi jos matkaviestin ei osaa kertoa palvelusta ja päivän kuumista tarjouksista automaattisesti.

Verkot saattavatkin olla tietokoneiden sijaan avainasemassa. Yhdysvaltalainen teknologiavisionääri George Gilder uskookin, että kaistanleveyden kasvu mullistaa maailman. Mutta ovatko verkkoteknologiat sittenkään muuttamassa arjen maisemaa, vai tulisiko niihin suhtautua pikemminkin kuin työkaluihin? Voiko millään teknisellä apuvälineellä välittää autenttisia aistielämyksiä, ja millaisia ne viime kädessä ovat?

Lähdeviite: Luoto, Ilkka (2001) Verkkomaisemiin... Kokkola : Jyväskylän yliopisto, Chydenius-Instituutti. ChyNetti nro 8. Saatavissa: <http://www.chydenius.fi/julkaisut/chynetti/artikkelit/chynetti08.html>.

 Päivitetty 19.06.2002

